Бібліятэка беларуская паэзіі

Рыгор Барадулін

Белая яблыня грому

Выбраныя старонкі лірыкі
1954 — 1978

Мінск
«Мастацкая літаратура»
1979

Бел 2
Б 24

Б 70403—003 / М 302(05) — 79 118—79

БЕЛАЯ ЯБЛЫНЯ ГРОМУ

Белая яблыня грому
Чорных садоў ліхалецця.
Яблык яе нікому
Не пажадаю на свеце.

Голая яблыня грому
Жахам жагнала прысмерк.
Пэўна, што д'яблу самому
Помніцца горкі прысмак.

Светлая яблыня грому
З салаўінае усяночнай.
Ласкавага яблыка стому
Я надкусіў аднойчы.

Ціхая яблыня грому,
Першага мілага гневу.
Позірку маладому
Праглася бачыць Еву.

Добрая яблыня грому,
Радасцю поўні наўколле!
Хай жа не будзе злому
Голлю твайму ніколі.

Белая яблыня грому,
Клопатам, гаманою
І на апошнюю строму
Светла ўзыдзі са мною.

1977

ПАСТУХ

За дзень набегаецца да знямогі:
Спрабуй збрадлівы статак упасі!
І ўвечары ісці не хочуць ногі,
Хоць іх бяры на плечы —
Ды нясі.

Ён рады,
Калі конаўку малое
Аберуч ледзь падыме — дужы сын
З бухматай пенай вып'е сырадою,
Спытае ў маці:
— А ці ёсць вусы?..

1954

* * *

Світанняў я з табой не сустракаў,
Не рассякаў вяслом азёрнай хвалі.
І толькі шморгаў носам аб рукаў,
Калі цябе да дошкі выклікалі.

Здавалася, што бачыць увесь клас,
Калі ў твой бок глядзеў я неўзнароку.
Каб аб сабе напомніць лішні раз,
На пяць заўваг я зарабляў на ўроку.

Што стала мне ты нейкаю другой,
Баяўся і сабе прызнацца ў гэтым.
Ды толькі ўсе чамусьці нас з табой
На кніжках плюсавалі без сакрэту.

Ну, а калі кілометры за два
Дамоў з аднавяскоўцамі ішла ты,
Як крыўдна мне было, як я злаваў,
Што каля самай школы наша хата.

Гады прайшлі. У кожнага свой шлях.
І апынуўся я не ў роднай хаце.
...З усмешкай палахлівай па губах
Я сніў цябе ў студэнцкім інтэрнаце.

І вось, нарэшце, на лістах шасці
Прызнаўся я табе ў сваім каханні.
З трывогай «заказное» апусціў
І атрымаў адказ — тваё маўчанне.

Дамоў прыехаў.
Кажуць, трэці дзень
Грыміць тваё вяселле (я ж не веру).
Вянок з гароху хочуць мне надзець
Сябры, як адстаўному кавалеру.

Хай надзяюць — мне невялікі страх,
Я з гора пацягну з кілішка троху.

Дык насядзім з табою мы ў вянках,
Твой з красак палявых, а мой — з гароху.

...Хай снег гадоў асядзе у паласах,
Хай будзе мне
            хоць пяць разоў па дваццаць
Усмешкай палахлівай на губах
Ты школьніцай мне будзеш усміхацца...

1955

ВЕЧАР НАД ТАБОЛАМ

Павекі пазаплюшчылі лілеі,
Спяць,
          ліст-далонь паклаўшы пад шчаку,
Табол парушыць іх спакой не смее
Стамлёна расцягнуўся на пяску.

І вецер так залётаўся, што ўрэшце
Тут падрамаць у чараты прылёг...
— Ой, гусі воду скалацілі ў рэчцы.
Дзявочы голас чуецца здалёк.

На беразе засмяглым бестурботна
Аб нечым ціха шэпчуць кавылі.
Глыбей залезлі ў залатыя соты,
Як чорныя калматыя чмялі,
Сланечнікавы семкі;

І чакаеш,
Што зараз раптам загудуць яны
Суладна з песняй маладой, якая
Са стэпу гоніць векавыя сны.

1956

ДОБРАЙ РАНІЦЫ

А птушкі расстанне прарочаць.
Зара маладая займаецца...
Кажу я табе:
— Добрай ночы!
Хоць трэба казаць:
— Добрай раніцы!
І вочы ўглядаюцца ў вочы,
Вясёлыя, шчыра ўсміхаюцца.
І кажуць яны:
— Добрай ночы!
Хоць трэба казаць:
— Добрай раніцы!
І рукі разняцца не хочуць —
Мацней яшчэ толькі сціскаюцца.
І кажуць яны:
— Добрай ночы!
Хоць трэба казаць:
— Добрай раніцы!

1957

* * *

Як захлынуўся ад радасці жаўранак,
Славячы сонца вясновага дня,
Як па куп'і на балотных выжарынах
Мякка хрумсціць пад нагою сушняк;

Як па-над ярам пад ветравым подыхам
Вольха сухая рыпіць і рыпіць,
Як адвячоркам над соннымі водамі
Каня ніяк не дапросіцца піць,—
Тры гады я не чуў.

Як засінелася возера чыстае,
Во маладая красуня вясна,
Каб падсініць аблачынкі пушыстыя,
Сінькі ў ваду сыпанула спаўна;

Як палахлівым дзіцём устрывожаным
Хмель каля вольхі абвіўся вакол,
Як у бары, бы маленькія вожыкі,
Шышкі хваёвыя ўсыпалі дол,—
Тры гады я не бачыў.

Як над бруістаю быстраю рэчкаю
Пахнуць лілеі, аер, і чарот,
І першацвет далікатны парэчкавы,
І чарназём той, што вывернуў крот,—
Тры гады не ўдыхаў.

Зноўку ступаю знаёмымі сцежкамі,
Босай нагой паўтараю сляды.
Краскі світаюць усмешкамі ўсцешана,
Лешыць алешына змрок маладых.

І крапіва маладая стрыкаецца,
Быццам пяшчотны, нрыемны ўспамін.
Ем я капусту трыгубую зайцаву,
Гладжу змарожаны ліст журавін.

Ясны блакіт вам,
                    прасторы зялёныя,
Хай жа над вамі з зары да зары
Радасна жаўранкі звоняць залётныя,
Сонца гарыць!

1957

БАЦЬКУ

Не выйшаў ты і ў гэты раз
Мяне спаткаць, паднесці рэчы...
Ля весніц толькі зноў твой вяз
Крануў галінамі за плечы.

Ты мне не падасі рукі,
Глядзіш удаль з-за шкла партрэта.
Ці бачыш, вырас сын які?
Скажы хоць слова для прывета.

А я... чакаў з усіх дарог
Цябе ў сорак чацвёртым... летам.
Калоны ні адной не мог
Я прапусціць з ахапкам кветак.

Хацелася пачуць: «Сынок...»
І крыкнуць радаснае: «Тата!»
Бацькоўскім быў мне кожны крок.
Усё ішлі, ішлі салдаты...

Каторы раз сыходзіў снег...
Дамоў вярталіся суседзі.
Я кожнаму насустрач бег
І чуў кароткае: «Прыедзе...»

Калі ж у крыўдзе мне сябры
Грازіліся падчас бацькамі,
Тады хацелася наўзрыд
Заплакаць шчырымі слязамі.

Не плакаў я — усім на злосць,
Бо ў хаце быў адзін — мужчына.
Не йшоў ты...
Маці маладосць
Глыбей заворвалі маршчыны.

І зараз — еду я здалёк,
Чакаю ўсё — зайду, а маці

Мне скажа: «Пазнаеш, сынок?
Вось наша ўся сямейка ў хаце...»

Паверыць цяжка мне таму,
Што больш не прыйдзеш ты дадому.
А шапку я заўжды здыму
Перад магілай невядомай...

1958

ЖАРОЎНЯ

Палаеш трывожнай зарою
Маленства майго партызанскага,
З пагнутай бляшанкі жароўня —
Намесніца сонца ў замаразкі.

Паддзёўкі падціснуўшы туга
Вяроўкамі — тоўстымі паскамі,
Мы з доўгаю, ў сажань, пугай
Хадзілі ўвесь дзень падпаскамі.
І, пэўна б, разбегся статак,
Самім яшчэ пасвіць не шкодзіла б,
Ды любы нам быў занятак,
І бык нас палохаў, боўдзіла.

Ад дыму мы плакалі разам
І поўзалі ўсе на карачках,
Пакуль нам язык паказваў
Агонь з вугалька гарачага.

А перад паўдзённай парою,
Як цені ідуць упрысядку,—
Сарочыя гнёзды паролі
Ды яйкі пяклі у прысаку.
З твайго вугалька, жароўня,
Мы ў верасні,
                    пасталеўшыя,
Дымілі цыгаркай пароўну
З сухога лісця алешыны.
Патроны у жар наклаўшы,
На дроце цябе раскручвалі.
І над галовамі нашымі
Свістала чарга траскучая.
Як зоркі,
          любой пагодай
У прысаку год нязгасныя,
Маленства майго паходня,
Твае вугалькі мне ясняцца!..

1959

* * *

У верасня — свой, асаблівы, пах:
Курыць сівец—плыве дымок гаркавы.
Зямлёю пахне бульба у капцах,
Антонаўкамі — зоры па начах
І туманы — ляжалаю атавай.

А гарбузы пралежалі бакі
І абвіліся павучынай пражай.
Здавалася,— за хмарай хлапчукі
Разрэзалі гарбуз на два кускі
І ўночы
Млечны Шлях на семкі пражаць.

Радоўку адбываць гатоў заўжды.
Ступаеш золкай, колкаю расою —
Дымяцца ўсцяж зялёныя сляды.
Адбілася цялё ад чарады,
А пыса пахне цёплым сырадоем.

У верасня ёсць самы светлы дзень,
Ён халадком душу маю трывожыць,
Хоць зноў штаны кароткія надзень
І, гледзячы на свой цыбаты цень,
Пусціся басаНож у падарожжа,

У край, дзе раніцай салодкі сон,
Дзе ў сумцы агурок, аловак, сцёрка
(А вочы расцвілі, як сіні лён!),
Дзе пяцярнёй махае кожны клён —
Жадае зарабляць адны пяцёркі;

Дзе ў калідоры цяжка сцішыць бег,
Сядзець у класе гэткая нудота.
Ля вокан вераб'і лятуць з-пад стрэх.
І, як у кут паставілі за смех,
Ты дома ўсім паказваеш з ахвотай.

У верасня — свой, асаблівы, пах:

Курыць сівец — плыве дымок гаркавы,
Зямлёю пахне бульба у капцах,
Антонаўкамі — зоры па начах
І туманы — ляжалаю атавай.

1959

ТРЭБА ДОМА БЫВАЦЬ ЧАСЦЕЙ

Трэба дома бываць часцей,
Трэба дома бываць не госцем,
Каб душою не ачарсцвець,
Каб не страціць святое штосьці.

Не забыць, як падвялы аер
На памытай падлозе пахне,
Як у студню цыбаты асвер
Запускае руку да пахі.

Не забыць сцежкі той, што цябе
На дарогу выводзіла з дому,
Што у хаце там быў рубель
У цане і па курсу старому.

Не забыць, як марозам злым
Клямка пальцы пячэ балюча
І адкуль на стале тваім
Бохан свежага хлеба пахучы.

Помніць свой на іржышчы цень,
Не забыць, як завуць суседа,
Не забыць, як пяе над дзень
За вясёлым сталом бяседа.

Трэба дома бываць часцей,
Трэба дома бываць не госцем,
Каб душою ты стаў чысцей
І не страціў святое штосьці.

1960

КАЛЫСКА

Зямля — калыска розуму, але
нельга вечна жыць у калысцы.
К. Э. Цыялкоўскі

Неба сінім навісла полагам.
Шчыры дзякуй табе, калыска!
Не ўзрасціла ты семя кволага,
Не прыземліла мары нізка.

Полаг вышыт шляхамі млечнымі.
Сонца — забаўка ў аблачынках.
Незямныя нам раны залечвала
Ты — Сусвету ўсяго
пясчынка.

Абгароджаная Карпатамі
І спавітая ў Гімалаі,
Як далонь чалавека, шурпатая,
Чалавеку ты ўжо малая.

І калі мы шляхамі арлінымі
Паляцім да планет насцярожаных,—
Ты, прапахлая кменам і глінаю,
Будзеш зоркаю наддарожнаю.

Нават космас сівы перайначым мы.
Толькі сум па Зямлі агорне:
Там жаўрук кроплю сонца гарачую
Аж да восені студзіць у горле.

Крумкачы па-над борам крумкаюць,
На лугах мурава густая,
Жарабя цягне траўку хрумсткую,
І малога ў бакі хістае.

У туманнасцях ускалмачаных,
Дзе касмічныя завірухі,
Нам прыпомняцца рукі матчыны,

Што люлялі калыску, рукі.

Тыя добрыя рукі першыя
Ад зямлі паднялі нас угору:
— Глянь, сыночак, стагі завершаны...
Глянь, плывуць журавы над борам...

1960

ПАЛАТА МІНЁРАЎ

Руку аднагодак працягвае мне,
Пацісну я куксу ў шрамах, бы ў разорах,
І порахам ды марганцоўкай дыхне
З раённай бальніцы
«палата мінёраў».

Далёка на захад адкочваўся гром.
Гулялі ў вайну мы — у нашых і немцаў,
Вайна ж, пазалёгшы за кожным кустом,
Глядзела навокала позіркам немым.

Мы рана сталелі ў зямлянках сырых,
Але забываліся цацкі няскора.
І рваліся «цацкі»...
І ўрач гаварыў:
— Яшчэ папаўненне ў палату мінёраў...

Здавалася,
ў цішы рыпела зямля
На восі,— нібы на пратэзе,— у зморы.
Пасля перавязкі:
(ой, раны смыляць!)
Спявала «Арлёнка» палата мінёраў.

Вятрыска лісты нам на шыбіну клаў,
Рабіны рукамі здаровымі гойдаў.
І доўга не мог нас даклікацца ў клас
Той верасень сорак чацвёртага года...

З пустым рукавом сын вярнуўся дамоў,
А маці, як яблыня, белая з гора...
Хай порахам толькі запахне ізноў,
Вы ўчуеце,
хлопцы з палаты мінёраў.

Ты помніш:
асколак абвугліла кроў,
Ты ведаеш міны здрадлівы нораў...

Белабілетная
  ў дваццаць гадоў,—
Ты ў першым запасе,
  палата мінёраў!

1960

ТРУБА

Казалі маці галавы не вешаць,—
Суседкі спачувалі як маглі.
Прыкурвалі салдаты з галавешак,
Што сёння ноччу сценамі былі.

Было нязвыклы.м слова «кватаранты»,
Сусед чамусьці стаў «гаспадаром».
Я не стыкаўся ў хаце гэтым ранкам,
Я бегаў з квартай, бразгатаў вядром.

— Расці вялікі!..
— За ваду, брат, дзякуй!..—
Адзін салдат з блакітнымі вачмі,
Нібыта ў таты...
                    дужа добры дзядзька
Мне працягнуў трубу:
                    — Сынок, вазьмі!

Ты перамог — трымай, герой, трафеі,
Трубі гучней,
А Гітлеру — труба.
Я ў шчасці бег гародам утравелым,
Ад радасці і сон і сум прапаў.

Павышчарбіў ушчэнт я нож апошні,
Пакуль садраў глюгатага арла...
Я крокам страявым хадзіў па пожні —
На зайздрасць сябрукам труба раўла.

Плылі ў вачах кругі —
                    стараўся шчыра,
Аж водгулле ішло за паплавы.
І адгукаўся жураўліны вырай,
І на двары суседскім Лыска выў.

Ды неўпрыкмет па вуліцах ушацкіх
Прайшоў мароз —
                    пакінуў стылы след.

Мне за трубу вялікую вушанку
У сівер злы прапанаваў сусед.

Вайсковая вушанка з футры мяккай...
Здавалася, нагладзь яе рукой —
Яна, як кот, пачне мурчэць і мяўкаць.
Мароз круціў за вушы раніцой.

Сцвярджаў я маці:
                    — Шапка малавата,
Я прахаджу і ў летняй,
                              не бяда!
Халодная вушанка, мала ваты...—
Ды ўсё ж трубу
                    прыйшлося мне аддаць.

Сусед трубою Лыску клікаў потым,
Калі збіраўся паляваць куды.
Трубу зачуўшы,
                    плакаў доўга ўпотай...

...Даўно знасіў вушанку,
Ды заўжды
Трывогай успаміны сэрца сціснуць,
Калі салдацкі горн раўняе строй.
Трывожны год звінеў
                    майму дзяцінству
Нямецкаю
          трафейнаю
                              трубой.

1960

ЦЯЛУШКА

I

З відна
            відна палазня,
                                    як шляк,
НІа пухкай хусціне снежнай роўнядзі.
Рассыпаным просам
                              Млечны Шлях.
Пільнуйся слядоў капытоў і ў роў не йдзі.

...Жанчына брыдзе,
                  цялушку вядзе.
Рагуля свеціць белай залысінкай.
Дзе
            пысу цялушцы змачыць у вадзе?
А да наступнага хутара — не блізенька.

Ідзе сорак пяты...
Мароз пячэ.
Адзамеці цемна —
                  ступае вобмацкам.
Жанчына цялушку
Купіла ў яшчэ
Некалектывізаванай вобласці.

Прыйшлося машыну прадаць.
Да вайны ж
Была жанчына
            краўчыхай Яніхай.

Муж мёртвы.
Сын хворы.
Каго вініць?
Будзе лыжка смятаны
                              свая няхай!..

II

Мама!
Я помню —
                  у хату ты

Прынесла мароз і усмешку цёплую.
А потым намёрзлыя капыты
Па слізкаму ганку спалохана топалі.

У сенцах стаяла цялушка.
Сцяна
Нас раздзяляла з рахманай Лысоняю.
Мы чулі,
          як дыхала цёпла яна,
Як жваку жвала,
                    ціхая, сонная.

Рагамі пагруквала ў сценку:
Час
Свайго абеду дакладна ведала.
Калі хто, бывала, заходзіў да нас —
Яна галавою махала ветліва.

Сябе дазваляла часаць між рог.
Глядзела разумна вачыма сумнымі.
І я ля вазоў сабіраў мурог —
І частаваў яе гэтым ласункам.

Ніяк я не мог малака дачакаць...
Праз год —
нарэшце! —
                    з залысінкай белаю
Каля шчаслівай Лысоні
Дачка
На хісткіх ножках,
                    нязграбная,
                                        бегала.

У холад Лысоню ўкрывалі
Рудой
Пасцілкай,
          дачушку — аўчынкай мяккаю.
...Я помню,
          як мама на першы надой
Ксцілася,
          плакала,

богу дзякавала.

. . . .

У сенцах зацішна.
Лысоні няма.
Не кліча сумна дачушку мілую.
А мне сырадоем
пахне зіма
І снег рыпіць
капытамі настылымі...

1960

СКРЫПАЧЫ

Зноў піла пад пахаю ў чахле,
Бы ў футляры скрыпка.
Пэўна, самі
Не згадаюць, хто іх на сяле
Ахрысціў вясёла скрыпачамі.

Так і засталіся скрыпачы
У вясны ды ў лета прымакамі
І не маюць часу адпачыць:
Ходзяць, граюць вострымі смыкамі.
А смыкі ўвап'юцца ў круглякі —
Ніякой не трэба каніфолі,—
Добра ўсмоляць крохкія сукі,
У сярдзітай елкі іх даволі.

Закурыцца — жах зірнуць ажно —
Белай завірухай пілавінне.
Скрыпачы любое бервяно
Абкантуюць, перапалавіняць.

І шчырэе з рання да цямна
Дружная скрыпачая капэла.
Пахне баравінаю сасна,
П'яная асіна — ліс цем прэлым.

Выразай цымбалы з той сасны —
Бор застогне, ледзь кручкамі ўдарыш.
З дуба зробіш кадзі — як званы,
Загудуць паважна на базары.

А з бярозы выгнеш палазы —
Запяюць на стылым снезе сані.
Не дагоняць санак маразы,
Вецер захлынецца і адстане.
Будзе новы дом стаяць вякі
І звінець над зацішшу аселіц
З лёгкае скрыпачае рукі
Пад смыкамі ветру і мяцеліц.

1960

СНАПАВОЗ

Трасянуў сваім чубам —
                    даспелым калоссем,
Паднеразаўся вязьмом —
                                        і ў абоз.
Асмужаны, вусам асцістым калоўся
І шлях па іржышчы прамяў
                              снапавоз.

Засвіргатаў перацёртаю воссю,
На ўзмежку ўстрывожыў дакучлівых вос.
Уехаў з налітага лета у восень
На поўным разгоне таўстун снапавоз.

Працуе —
          і ўсё ў яго спорыцца, клеіцца.
Вачэй не зажмурыць ад рос і да рос.
І круціць баранку,
                    натужвае лейцы,
Пыліць на усіх бальшаках
                                        снапавоз.

Ад тупату, грукату, гоману —
                                        тлумна.
І жытам прапахлі утулкі калёс.
Пустыя такі, падхартаныя гумны,
Прымайце,—
          вязе ураджай
                              снапавоз.

Зярнятамі зор Млечны Шлях зацярушан
І там снапавоз у дарожаньку рушыў.
Шчаслівай дарогі табе,
                              снапавоз!

1960

* * *

Праезд па цэнтральнай вуліцы
Грузавікам забаронены...
То промнем ляціць, то крывуліцца,
Цямнее крылом варонінам.

Па ёй легкавушкі паблiскваюць,
Нібыта багоўкі пярэстыя.
Аб'езды шукаюць блізкія
Грузавікі-пярэстары.

Хіба ў іх турбот паменела?
Глядзелі ж на іх з пашанаю,
Калі да цэнтральнай з каменнямі,
З гарачым асфальтам спяшаліся.

Будзілі руіны сонныя,
Гулі працавітым вулеем.
Тады на цэнтральнай сённяшняй
Была ім зялёная вуліца.

З асфальтам імчацца ізноў яны
Завулкам з ліповымі скронямі.
Закончаць вуліцу новую —
І там ім — праезд забаронены.

1961

МАТЫЛЁК

Б'ецца, ўецца шпаркі, лёгкі,
Сінякрылы матылёк.
Максім Багдановіч

Лілею
млявы
плёс
люляе,
З-пад злежаных
аблок
здалёк
Ляціць віхлясты і бялявы
Пялёстак лёгкі —
матылёк.
Ён кліча у блакіт лілею,
Каб не любіла больш да слёз
Бліскучы ад лускі і глею,
Самлелы,
абмялелы
плёс,
Дзе лашчыць цёплай ласкай хваля
Лінёў — злянелых цельпукоў,
Паблісквае
няблізка
далеч,
Дзе ў іле не злічыць малькоў.

Дзе глыб угнеўлена шыпела,
Калі
на хвалі
лівень
лёг...
Засумавалы,
белы,
белы,
Ляціць удалеч
матылёк...

1961

ВЯСНОВАЯ ЗАМАЛЁЎКА НА БЕРАЗЕ ВАЎЧЭНСКАГА ВОЗЕРА

Возера стаіць, не зварухнецца,
Бо агеньчыкам надкручнай хаты
Аж да дна, нібы цвіком, прыбіта —
Каб не ссунулася анікуды.
Быццам купінка з сухой ігліцы,
Недаверлівы спяшае вожык,
Чмыхае лычком сваім кірпатым,
Нюхае — ці не прайшла палёўка?..
Драч на непадмазаных калёсах
Туманы сушыць вязе на тоні.
Кнігаўка (за дзень не дакрычала!),
Як з хвастом ушчэмленым, галосіць.
Пахнуць туманы аернай рыбай.
Точыцца з зямлі адталай мята...
От і ты зайшоўся ў шчырым спеве.
Добры вечар, салавей знаёмы!
Ты ці помніш пра старога Іцку?
Ён жа ў вёску вёз у бочцы дзёгаць,
Чорт падскочыў, з бочкі шпунт адторкнуў
І закапаў на дарогу дзёгаць.
Гэта ж ты яму крычаў з бярозы,
Папярэджваў дзегцяра старога:
— Іцак, Іцак!
Дзёгаць выцек —
Кап, кап, цюрр—руру!..
Выбеглі ў сяле суседзі нашы
З вёдрамі — Максіміха, Казліха,
Ну а ў Іцкі — ані кроплі дзёгцю.
Як жа мне шкада было старога.

Дзякуй за ўспамін табе, залётны

1961

ЦЫМБАЛЫ

Матылёк на калені прыссў,
раскрыліў крылы:
два заспаных лугі ў расе,
дзве аблачынкі-крыгі;
дзве
паляны заснежаных,
дзе,
як бежанцы,
як пагарэльцы,
асіны,
ад холаду сінія,
не могуць пагрэцца,
дзве старонкі разгорнутай кнігі
стагоддзяў, сівых, як туманы,
над якой лямантуюць кнігаўкі,
яе маланкі пішуць,
чытаюць яе перуны.
Па звонкіх промнях,
па ліўнях тугіх
ударыў кручок —
і ў момант,
як рэчка на досвітку ў берагі,
у сэрца грукнула песня знаёмая...
Вятры!
Я вас заклінаю,
прашу, як братоў,
слухайце ўсе!
Слухайце ўсе!
Не асыпце расу лугоў,
якую песня да сонца нясе...

1961

ДЗВЕРЫ

Ёсць дзверы
для важнасці большай —
падвойныя
У калідоры —
яшчэ калідор.
Панура прапусцяць цябе,
як канвойныя,
У кабінет,
дзе для рэха прастор.
Аглухлі,
стаяць непадступнымі дотамі,
Ні слёзы,
ні смех
не прапусцяць яны…
Я ж дзверы люблю,
што ад слабага дотыку
Гудуць, як мембраны з трывожнай сасны.
Неаблямцаваныя,
Недубовыя,
Спакою не ведаюць і па начах,
Дзверы звычайиыя,
філянковыя,
Як ва Ўладзіміра Ільіча.

1962

САДЫ

Сады — жывучыя народы
Зялёнага мацерыка.
Не абміналі іх парогі,
Кашчавай засухі рука.

Узяць было нялёгка сілу,
Бо войны йшлі, як дзень за днём,
Адна марозам іх смаліла,
Другая — нішчыла агнём.

Ды выжывалі,
                    як салдаткі,
Глядзелі яблыні ў блакіт.
І не ад яблык —
                    ад падаткаў
Трашчэлі іхнія сукі.

Сякера секла,
грыз іх заяц.
Ды толькі гэткія сады:
Вясна прыйшла —
                    і зноўку завязь,
І зноў надзея на плады...

1962

НАГБОМ

Падталі памалу глыжы,
Сонца пагляд у яры скірован.
Зямля ляжыць
Нядоенай каровай.
Песня жаўранка, як пароль
Трэцяй партызанскай вясны.
Дзень малады пераступіў парог...
Малады сувязны
Цягне са студні вядро,
Ваду спакойную ставіць на зруб
(Лясны раён — зацішна ад вятроў),
Вядро рыбінай цяжкай вырываецца з рук.
Рыпіць перасохлы вочап.
Сувязны лакцём засланяе вочы:
У поўным вядры ільдзінкі і сонца.
Цішыня за ўсім насцярожана сочыць.
Паветра ўдыхнуўшы, хлопец дзьме
на ільдзінкі — б'юцца ў клёпкі са звонам,
яшчэ адзін уздых ягоны —
                    сонца, як перагрэтая медзь,
у сценку драўляную стукае мякка.
Нагбом
          з поўнага п'е партызан са смакам —
толькі ходзіць кадык.
. . . .
Тады
Хлопцу ўшацкаму столькі год
было,
          колькі сёння мне.
Па вясне,
          калі адгрыміць крыгаход,
аб наступленні цяпла папярэдзіць гром
і сонца смех,
і аблачынак апошні снег
п'ю з неба,
          як з поўнага кубка,
                                        нагбом,
бо сувязны не дапіў...

1962

ПАМЫТАЯ ПАДЛОГА

Толькі што памытая падлога
Пачынае пахнуць борам густа.
Зноў, здаецца, слухаеш падоўгу,
Як звіняць галін сасновых гуслі.

Млосна ад малін у расцяробах.
Дзяцел грукне ў цішыні чмялінай.
Выцірайце ногі.
Асцярожна!
Вы ступаеце па вершалінах!..

1962

ПАРОМ

Пагоднай сенакоснаю парой,
Нагружаны бухматымі вазамі,
Зялёнай хмарай сунецца паром.
Каб не адбеглі берагі ў бакі —
Канатам мокрым моцна іх звязалі.
І злосна ўсталі стромы на дыбкі.
          Але прымаюць берагі паром —
          У берагоў з паромам свой пароль.
Сам Чэрвень за паромшчыка стаіць.
Плывуць вазы — няма затрымкі руху,—
Здаецца, ўброд з лугоў пайшлі стагі.
Спацеў паромшчык,
                    замарыўся ўшчэнт.
Балюча шыю рэжа пацяруха,
Ды пад'язджае воз,
                              яшчэ,
                                        яшчэ...
Як спёка,
          дыхае ля вуха конь.
Ад мурагу пазелянелі цуглі.
Гарыць агнём у Чэрвеня далонь —
Канат сціскае сёння ад відна.
Ды воз за возам валакуцца цугам.
Рака прапахла мурагом да дна.
          А сонца пазірае з неба скоса —
          Ой, не абгоніць Чэрвень Сенакоса.
Гэй, Чэрвень,
                    ты адзін запарышся,—
Бяры мяне к сабе ў таварышы...

1962

ПАЛЯЦЬ БУЛЬБОЎНІК

Калі разыходзяцца
лета з восенню палюбоўна,
а бульбянішча на зіму
яшчэ не пераворана,
зграбаюць у кучы,
паляць бульбоўнік.
Іскры лятуць і блякнуць патухлымі зорамі.
Дым спачатку рвецца ўгару,
ды перадумвае неўзабаве,—
нізам, лагчынай прайсці захацелася.
Барана, што ляжыць дагары зубамі,
як вожык той,
абчаплялася лісцем зжаўцелым.
Сланечнік галаву цяжкую
праз частакол прасунуў, грэецца —
холад даймае патроншу.
Лятуць журавы над Ушачай
з курлыканнем сумным,
ляціць наўздагон ім ціхае:
«Пуцём-дарожкай!»
На возе едзе мох баравы,
запалы лістам, ігліцай,
дым следам ідзе,
і конь галавою матляе стомлена.
З раніцы хмурыцца, хмарыцца,
пад вечар — імгліцца.
Журавель над студняй прыгнуўся —
нізка над восеньскай столлю.
Я гэты ціхі дым
на смак і навобмацак ведаю,
яго я ні з чым не паблытаю,
любой парою,
дзе б ні быў,
адусюль
па ім, як ганчак па следу,
дарогу дадому знайду,
да матчынага парога.

1962

* * *

Мохам зязюльчыным
ідуць маладзіцы,
губы засмяглыя
ў спелых суніцах —
на сонцы ягады
спакойна вымлелі.
Холадам ногі
рачулка вымыла.
Ляціць
над звонкімі баравінамі
песня
дзяўчынанькаю
нявіннаю:
— А я ў бару
Грыбы бяру,
Каля межы —
Сыраежы!..
Ах, кладка зыбкая,
рачулка мелкая!
Адкуль жа вымкнула
усмешка смелая:
— Кавалішанька,
Мая вішанька,
Не кажы ты кавалю,
Што я цябе павалю...
— А хоць на мяжы
Палажы,
Толькі майму кавалю не кажы!..
На мох наваляцца,
на сцежцы вузкай,
думкі,
што саладзей
за вусны...
Як тут гукаецца,
ды ўжо змяркаецца...
Туга удоўя
дамоў вяртаецца.

1962

* * *

«На Беларусі
Пчолы, як гусі»,—
Прыгадваў зямляк у выраі.
Зоры спелі,
Зоры гаслі,
Мох зязюльчын рос на вываратнях.
«Ем сырую зайчыну
Ды люблю Айчыну!» —
Прысягаў паўстанец нябёсам.
Дзверы дню маладому расчынены —
Расой ішла песня босая:
        «Я здыму парчу,
        Ножкі абвярчу...
        Песню азяблую
        Сагрэць хачу...»
Торкнецца ў крыгу лыч карасіны,
Сонную роўнядзь успеніць.
Згару я
        на вейцы тваёй
                        расінкай,
Беларусь —
        мая мова
                        і песня.

1962

ЯНКУ КУПАЛУ

Мелодыя гэтых слоў
З маленства ў душу запала.
У галавах маіх светлых сноў
Стаялі
          Купалле,
                    Купалка,
                              Купала.

Маці мяне купала,
Спявала пра ноч на Івана Купалу:
— Ішла Купалка нявесела,
Краскамі вочкі завесіла.
Стала Купалка бедаваць,
А дзе ж мне ночку начаваць...
Ноч па зямлі ступала,
Купалкі збірала.
Рэха не спала:
                    — А сягоння ж Купала,
Што ні зробіш —
                    прапала:
Хочаш —
          дзверы ў суседа здымай,
Плот вынось на дарогу.
Мала сілы — дарма!
Кліч каго на падмогу.
Заўтра не гавары...

Ноч паліла кастры,
Іскра ў душу мне запала
Купала...

1962

САФІЙКА

Не скажуць у Полацку:
— Сафійскі сабор.
Тут яго называюць ласкава:
— Сафійка...
Так партызаны
сваіх сувязных называлі.
Так гукаў я калісьці
дачку суседскую.

Храм святое Сафіі —
Сафійка...
цягне ў неба рукі,
як дзве тапалінкі сухія,
просіць, каб не ўдарыў пярун
па заготзярноўскіх засеках.

Хлеб надзённы — ячмень і жыта
яна засланяе ад лютых ліўняў.
На абкутых дзвярах
вуха прабою адцягвае
замок пудоваю завушніцай.

Васпаватая ад асколкаў і куль,
на свет Сафійка глядзіць
вачыма цнатлівымі.
Здалёку,
з адзінаццатага стагоддзя,
вечарам
сон да яе прыходзіць
І аж да раніцы сніцца.
Пахам нязвыклым
вецер дыхне з Нафтаграда —
прачнецца Сафійка:
стаіць незнаёмец,
ад нафты бліскучы,
як грак на праталінцы.
Дзе яна,
доўга Сафійка не разумее,
здалёку ў раніцу гэту вяртаецца.

І толькі такі ж ружаваты,
як дзевяць стагоддзяў назад,
туман над Дзвіной разамлелай…

1963

МАЯ МОВА

Сцвярджаюць гісторыкі і мовазнаўцы,
Што паступова сціраюцца грані нацый
І, нібыта як перажытак,
аджыць павінна абавязкова
Мова маці маёй — беларуская мова,
Што мне, як імя уласнае, блізкая і знаёмая,
Што па жылах маіх цячэ і ціхім Сажом і Нёманам.
Я чакаю часіну сябрыны людской,
Але не згаджуся, што родныя молы луской
Вылі на рыбіне чалавецтва,
Якая ў вечнасць плыве акіянам вечнасці.
Галеюць увосень гаі-касмачы,
Па вясне расціскаюць лісты
Свае кулачкі маладыя.
І калі нават мова мая замаўчыць,
То не зробіцца мёртвай латынню.
Словы, дзе кожны гук
Азяблай сінічкай ціцькае,
Не стануць тэрмінамі медыцынскімі.
Гэтыя словы
Павінны вывучыць будуць панова,
Каб даведацца,
Як Русь мая, белая
Ад веснавое наквеці
І ад касцей няпрошанай набрыдзі
З-пад чарапастых свастык,
Вольнай воляй сваёй даражыла,
Як з братамі і сёстрамі
Шчыра дружыла.
Калі мова мая
Уліецца ў агульцы людскі акіян,—
Пацячэ ў ім, стрыманая,
Цёплым Гальфстрымам.
І будзе мне сэрца грэць
Кожным ашчаджаным словам,
Во, як жыта,
Спрадвечная
Беларуская мова!

1963

ВАРШАВА

Панна Варшава
                    не раз вырашала,
якія туфелькі ёй даспадобы,
якой дарогай ісці да свабоды.
Плыла між чаротамі
                    льдзінкай падталай,
Зачароўвала
                    Напалеона таліяй.
Як Елена з Парысам,
                    панна Варшава
какетавала з Парыжам.
Падымала кілішак
                    на ножцы гранёнай,
Цягнік варожы перакуліўшы,
                    гладзіла ствол варанёны...
Вайна адгрымела — пані Варшава
Стаяла каля варштата.
Меней у супе
          стала мяса,
Затое з-пад броў насупленых
                    зноў усміхалася Старэ Място...
Лютуе Шапэн у Лазеньках пад хмарай павіслай.
Травою трывога пазарасла.
І хоць сірэны сышлі з арэны —
Са шчытом і мечам выйшла
                                        на бераг Віслы
русалка вайсковапавінная — Сірэнка.
У паненкі выстрачана
                              дзявочая сукня
радком міцкевічаўскім вершаваным.
У тужурцы
          будзіла планету сумную
дачка яснавокая — «Варшавянка».
Мне плыць бы па Вісле ўспамінаў чоўнам!
Як Верш нарачоны,
                    шапчу ёй: «Сава...»
Нех мі даруе
панна Варшава.

1963

БЕЛЫЯ НОЧЫ

I

Пошчак ушчэнт пашкуматаў
Сонную млявасць спакою.
Коннік скача наўскапыта —
Кохкаюць лёгка падковы.
Мядзведзь абнюхвае чалавечы след,
Ашчэрана пашча багны іржавай.
Коннік спяшаецца
                    апавясціць свет
Пра маладую дзяржаву.
Зямлі не кранаюцца капыты —
Вякоў абагналі многа.
Коннік,
Хачу папрасіць,
                              каб ты
На міг суняў варанога...

II

Атланты —
          інваліды Вялікай Айчыннай вайны
Аднарукія,
                    аднаногія.
Даўно
На заробкі ў горад прыйшлі яны
З-пад Полацка,
                    з-пад Ноўгарада.
У кружалах развязвалі торбы цішком,
Вячэралі прадубленай саланінаю.
Шукалі работы самай цяжкой
Ільнавалосыя Селянінавічы.
Аднавяскоўцы
                    валілі густы мурог,
А яны ў маўклівай згодзе
Падставілі плечы пад глыбы муроў
У тысяча семісот далёкім годзе.
Паспрабуй на плячах горад трымаць.
Не дачакалі падмены.
Каменная

не адпускае турма,
Самі сталі
каменныя.
Маўкліва цярпяць
парабкі вякоў —
Ні продыху, ні адхлання.
Я пазнаю сваіх землякоў.
Ну хто іх назваў
атлантамі?

III

Чэрвень
Баіцца ступіць на пракосы,
Зламаныя падымае званочкі.
Дзяўчаты па Белаіі Русі
чэшуць русыя косы.
У Ленінградзе
Белыя ночы!
Белыя ночы!
Беглі ногі,
Пакуль масты не разведзены.
Ад любага шлях дадому доўгі —
Паспелі ледзьве...
Белыя ночы,—
ці гэта блукае
Белы мядзведзь на полюсе?
А можа, святло вачэй,
што патухлі ў блакаду,
Асвяціла раптоўна
Марсава поле?..
Ты не спяшайся,
румяны ранак!
А летняй ночанькі не надточыш...
Вачэй каханай
сіняе ззянне.
Белыя ночы,
белыя ночы...

1963

ЖУРАВІНКА

Не шукаў я спарышоў,
А балот, імшарын,
Аж пакуль цябе знайшоў —
Надта шмат абшарыў.

Ой ты, ягадка мая,
Ой ты, журавінка.
І якой жа цябе я
Напаткаў часінкай?

Спёку выцерпеў, імжу.
Мая баравая,
Анікому не скажу,
Дзе цябе сарваў я.

Вобраз твой з сабой насіў,
Сніў і ўдзень, і ўночы.
А цябе як раскусіў —
Аж заплюшчыў вочы...

1963

* * *

Яшчэ гетэры старажытнай Грэцыі,
З начнога промыслу прыйшоўшы ўранні,
Хацелі ціхай калыханкай грэцца,
Хоць трошкі хатняга хацелі раю.

О мацярынства мацярык нязнаны:
Як ні гукай — ніхто не адгукнецца.
Яго заўсёды адкрываюць занава,
Калі пад сэрцам нешта зварухнецца.

А ў сэрцы страх
і слодыч тлеюць вугалем
Усходзіцца пажар з малой іскрынкі.
У млоснасці саскі цяжэюць, смуглыя,
Гатовыя пупышкамі раскрыцца.

І зацвілі пралескі вачанят,
Зазелянела лісце ручанят...

О мацярынства мацярык нязнаны.
Яго заўсёды адкрываюць занава.

1963

* * *

Слаўлю чысты абрус,
толькі што пакачаны качалкай,
каляны,
калі яго маці ў нядзелю раніцай
засцілае на стол шырокі.
Нетаропка рагі распраўляе —
па парадку усе чатыры,
потым махры разблытвае,
і яны, ільняныя, мяккія,
чапляцца за шурпатыя пальцы.
Нарэшце пачэснае месца
зямным і надзённым богам
займае жытнёвы бохан.
І абрус, як кляновы ліст,
з пражылкамі складак,
бо качаўся ў чатыры столкі,—
настольнікам робіцца...

1963

ДЗЯТЛІНКА

Уладзіміру Караткевічу

Дасвецце займаецца ціхае.
На лістах раса халодае.
Узбегла на ўзмежак,
задыхалася
Дзятлінка белагаловая —

Пляменніца дзятла белагрудага,
Унучка завеі ўскудлачанай.
Сукню,
што зелянеецца рутаю,
З канюшынай купіла ў складчыну.

Ля дзяўчынанькі шчырэюць з раніцы
Чмялі —
сваты басавітыя.
Адвячоркам туман стараецца
Ногі ухутаць світкаю...

Навальніца прасторы вымые —
І дзятлінка
зноўку клявае.
На чужыне
асветліць сны мае
Сваёй галавой бяляваю.

Дзятлінка снежнарутая,
Як сляза па Радзіме,
чыстая...
Таксама і Беларусь мая
На ўзмежках цвіла
і выстаяла.

1964

КАМЯНІ БРЭСЦКАЙ КРЭПАСЦІ

У скронях зямлі
Мы трывожнымі жылкамі стукаем,
Мы сценамі жывымі былі
Крэпасці непадступнай.
Гэта акамянеў
Наш гнеў,
Гэта мы згарэлі ў агні,
Мы — скрываўленыя камяні,
Мы хацелі для вас цішыні,
Людзі...

1964

ГОД

Анатолю Вялюгіну

I

Заспаныя, прачнуліся грымоты —
І кнігаўкай спявае лазіна,
Самлелая ад леташняй спякоты,
Абложная дыміцца баразна.
Шчэ гнёзды стылыя, пустыя соты,
А ўжо ад слоў хмялее давідна
І ні пра што не думае вясна —
Дачка гарачай ласкі і пяшчоты.

У вочы зазірні — не ўбачыш дна.
Далёка недзе прыпар і турботы.
Гуляе дзеўчына, пакуль адна...
Цяжарнее калоссем цаліна.
З гнязда глядзіць пухнацік жаўтароты —
Клапоты ад цямна і да цямна.

II

З далёкага цяплыньскага павета,
Пакінуўшы ржавець з'араны плуг,
Спатнелае, расхрыстанае лета
Прыйшло — і луг ад конікаў аглух.
Смугою ахінулася планета.
Займае дых гарачы кменны дух.

Дзе воблачка, дзе дзьмухаўцовы пух?
І просінь просіць прастрані ў прасвета.
Ад завірух калючых пацярух
Наскрозь дарога ўезджаная ўгрэта.
Шчырэе летні дзень адзін за двух.
Пал воч вясновых чыстых не патух,
Нібы агонь далёкіх зор Сусвета.
Падлётак над стагамі робіць круг.

III

У Белавежы — лосьна, язьна ў Шчары.
З лясной крыніцы агнявы глыток.
Узважлівая яснасць дзёрзкай мары

І стрыманасці першы халадок.
Сігае ястраб думкі праз гушчары
Над зброснелаю зацішшу заток.
Перакідае восень жоўты ўток
І па традыцыі згушчае хмары.

Разблытаць хоча бліскавіц маток
Рабінавая ноч. Рабін стажары.
Лядком на лузе шкліцца капыток.
Сівее ржэўе. Звонка стыне ток.
Пяро раняе вырай на абшары.
Рунь прагавіта цягне зябкі сок.

IV

Зажмурылася смачна аканіца.
Спіць на пярынах белых цішыня.
А сіверу ссінелая сініца
Ніяк не можа дачакацца дня.
Рацэ, як рыбаку старому, сніцца
Прыцмок саміны, стылы лёд ліня.
У дуба-ведуна з-пад караня
Прабілася бруістая крыніца.

Ляціць адліжны каркат варання
З яліны, што стаіць, нібы званіца.
Сядлае ўсход гарачага каня,
Штораз вышэе ў сонца вышыня.
І першапутак неба рэжа ніца
Палосак рэактыўных палазня.

1964

* * *

Ішла над ціхім лесам поўня.
Расы чакалі верасы.
Пад вербамі ў нагрэтым чоўне
Дзяўчына мыла валасы.

Яшчэ худзенькімі рукамі
Вязала, мокрыя, вузлом.
Усмешка на вадзе блукала.
Хмурынкі возера вязло.

Прасілася у косы стрыжка.
Шаптала з берагам карма.
А косак не хапала крышку,
Каб дзве лілеі утрымаць.

Ледзь-ледзь хавалі зайздрасць хвалі,
Аж закіпалі у трысці,—
Мяне і човен падмывалі
Далёка з юнай заплысці...

1964

ВЕЧНАСЦЬ

Мне ясным сонцам лес наканаваны —
Не ведаць змрочных лёхаў нематы.
З табою кожным нервам знітаваны,
Не, Вечнасць, я ў цябе не паняты!
Зязюлямі гадоў пракукаваны,
Бор галавы маёй аснежыш ты
І ўладна пакладзеш на лоб круты
Зямныя, ўпартыя мерыдыяны,—
Мяне не ўстрашыць захад залаты.
Да зор скірую думак караваны,
Арлы іх прывітаюць, як браты.
Не знікну так, як цень, як гук пусты.
Не адцвітуць вачэй маіх паляны,
Прабіўшы жвіру мокрага пласты.

1964

АДАМ І ЕВА

Пакуль далёка спіць залева
І сопкі песцяцца ў смузе,
Яны ўдваіх,
Адам і Ева,
Капаюць бульбу у тайзе.
Конь пасвіцца,
бялее грыва
З перастаялае травы.
Спрадвечны сум апаў тужліва —
Лятуць у вырай журавы.
Услед махаюць крыллем кволым
Кусты, лімонніцы , чмялі.
Спрадвечных дрэў
спрадвечны кворум,
Спакой спрадвечны на зямлі.
На момант сэрца ён асіліць,
І здасца, што няма трывог,
Што з недалёкай Хірасімы
Не паскубуць вятры мурог,
А толькі ціхія павевы
Хвалююць ільмакі ў тузе.
Яны ўдваіх,
Адам і Ева,
Капаюць бульбу у тайзе.

*

Сюды, ў дажджы, ў мароз сіберны,
Аратаі і кавалі,
З-пад Вільні, з Віцебскай губерні
Гадамі землякі брылі.
Пад імі вырачі ляцелі
Дамоў,
да веснавых грамоў,
І хмаркі плавалі, як цені
Дымоў
з астылых камінoў.
Ад роднага стала,
ад бульбы

Дарогі розныя вялі:
Адных —
даўгі рубель і булкі
Завабілі на край зямлі.
Тых —
залатая ліхаманка
Занесла ў непралазь пургі.
Не горача пад лахманамі
Было ад вогнішчаў тайгі.
Ну, а каму саболі пасвіць
Давер'е аказаў урад.
Лёс —
конь натурлівы —
да шчасця
Не вёз: быў час, як канакрад.

*

А раніцой
туман над сопкай —
Густая пара над катлом:
Знаёма пахла бульбай сопкай,
Сялом,
Пакінутым жытлом.
Там на страсе
пяе салома,
Як чарацінка ў крыгаход.
І песня родная
і слова
Былі раднейшыя штогод.
Вякі...
Прыморскія размахі...
Забыўся чорны хлеб,
але,
Як незабыўныя прысмакі,
Гасціла бульба на стале.
І зазімкам, калі на тоні
Ішло дасвецце ў туманах,
Яна згрубелыя далоні
Кабетам халадзіла ў снах.
Хаціны, што ў лясных паветах
Замёў каторы ліставей,—

На шчодрай далані планеты
Былі ад бульбінак драбней...

*

Не хвалімся часінай тою,
Калі яе —
усім на страх —
Палілі з прастатой святою,
Як ерэтычку,
на кастрах.
Ды ў прыску бульбу ўгледзеў продак,
Калі карчы зглыдаў агонь,
І, нібы ўзважваў самародак,
З далоні кідаў па далонь.
Яна —
не майце бульбы ўлегцы —
З усімі стравамі
на «ты».
Гурок,
каб з ёю поплеч легчы,
Дае нырца ў расол круты.
І смагне селядзец у лёку,
І ў лютай пары млее кроп.
Яна сюды прыйшла здалёку —
У баразне па трыццаць коп...
Дыміся бульбай,
край маленства.
Яе стварала спакваля
Па вобразу і падабенству
Свайму
карміцелька-зямля.

*

Крычу на ўсё Прымор'е:
— Бульба!
Прымі паклон ад земляка.
Расці, з гарачых сцежак гурба,
Што маці сыпле з саганка.
Ні дождж, ні град цябе не песціць,
Надзейны хлеб
маёй зямлі.

Не грэбвалі табой і песняй —
З сабою землякі ўзялі.
А покуль недзе спіць залева,
Тайфун вятры ў мяхах вязе,—
Яны ўдваіх,
Адам і Ева,
Капаюць бульбу
ў тайзе...

1965

* * *

Ад
        «не трэба, не трэба»
Да
        «святло патушы»,
Як да сёмага неба,
Як да шчырай душы,
Як ад бліску маланкі
Да абложных грымот...
З верасовай палянкі
Хмеліць вераснем мёд.
Ліўнем стомленым стыну
На захмарнай градзе...
Прага смаглай пустыні,
Спёка спелых грудзей.
Толькі змроку густога
Захмялелы мурог,
Толькі светлая стома,
Толькі месячка рог...
Ціха досвітак глянуў —
Стой, імгненне, замры!
Не спяшайся, бяглянка,
Мы адны на зямлі.
Можа, дзень пачакае.
Маладзік, пасвяці...
Ноч бывае такая
Толькі раз у жыцці...
Знелюбелы, нямілы
Дзень з-за мора ўстае.
Мне б вякоў не хапіла
Слухаць вочы твае...

1965

ЛЕСНІЧОЎКА ВЭЛДЗІС

А над вясёлкай-восілкай,
Як баравая пчолка,
У ясеневай восені
Зблудзіла леснічоўка.

Галіны па-над сцежкамі
Па сажаню ў размаху.
У леснічоўкі ўсцешнае
Імя —
«Прагоніш смагу».

На тое воля восені
І залатой завеі,
Што Ручайком —
Авоціньшам
І гаспадар завецца.

Каля гасцей расчуленых
Ды каля песні ціхай
Плыве-плыве рачулкаю
Шчыруха-леснічыха.

А ручаінкай з возера
Іскрыцца леснічоўна,—
За ёю нашы позіркі,
Як Даўгаваю чоўны...

Тут студня знакамітая
І ўсім вада да смаку,
Ды болей акавітаю
Мы праганяем смагу...

Выходжу ў ноч спакойную,
Ваду знаходжу неяк.
На дне халоднай конаўкі
Травінка зелянее...

Падушкі ўзбіла белыя,
Жадала:

— Лабу накты![1]
Мне ж, як салдату бегламу,
Не спіцца доўга надта.

А леснічоўне хораша
На мурагу на вышках.
Мне ў хаце нешта горача.
Я зноў да студні выйшаў.

Сябе я пераконваю,
Тут нечая правіннасць:
Тры ў небе поўні-конаўкі,
На дне па тры травінкі...

Гайдалася—
          гайдалася
Вядро —
          і ў студню села.
Чаму ж не здагадалася
Паслаць і мне
                    на сене?..
Не яблынька лясовая —
Ты злая асачынка...
Мяне
          старымі совамі
Тры поўні асачыла.

Іду сабе бяссоннікам,
Не знаю сам кудою,
Сасоннікам, сасоннікам,
Палянкай маладою.

Дах туманоў залатаны
Змакрэлым, жоўтым лістам.
І просяць пеўні Латвіі
У неба дзень нямглісты.

Пацягваецца соладка
Дня маладога нахмур.

[1] Добрай ночы! (латыш.)

На золаку,
                        на золаку
Мурог трывожна пахне...

Да ясеневай восені
Я не забуду следу.
Налета да Авоціньша
Касіць мурог прыеду.

Я ж не такі няўдаліца,
Не зломкава насенне.
Няўжо не здагадаецца
Тады паслаць на сене?..

1965

ПОРТ

Уладзівастоцкія нявесты
Сустрэнуць ветла і нявтла:
Ты не рыбак, не кітабой,
Праходзь спакойна, сам сабой;
Паплаваў досыць у «загранцы»,
Хай не хапаеш з неба зор,—
Пяшчотай позіркі ўзгарацца,
Ідзі на іх, як на касцёр.
Год палюляла
у Брыстолі —
Жаніх ужо зусім прыстойны.
Ці кітабой ты, ці рыбак,
Спяшайся заказаць «кабак» —
Тут рэстаран завецца так,
Прывыклі дзверы да атак —
Гуляй, рыбак,
куляй, рыбак,
Шыкуй,
шчырэй кладзі «на бак»!
Забудзь на час тугу кают,
Пуцінпым грошыкам — каюк!
...Упарта
познія
нявесты
Чакаюць
норда,
оста,
веста.
Усе вятры
з усіх шляхоў
Для іх прыносяць жаніхоў.
Не з карабля —
дык топай міма,
Хоць паравозам галасі.
...Глядзяць
зялёнымі вачыма,
Як незанятыя таксі...

1966

* * *

Чаканы міг спакою.
І — паварот ключа.
Світае у пакоі
Ад смуглага пляча.

Трывожнага дыхання
Трывожны сухавей,
Трывожныя ў тумане
Пагляды ласкавей...

Прачнулася світанне —
Пакінулі пакой
Пачэснымі сватамі
І цішыня й спакой.

Прыцішаныя крокі.
І — паварот ключа.
Нырае ў сон таропка
Маладзічок пляча...

1966

* * *

Нават вечнасці памяць светлая
Не змагла б прыгадаць,
калі
Прыбіла прыбоем Сусвету
Да выспачкі плоднай —
Да нашай Зямлі —
Тваё зярнятка галоднае,
Жыцця спрадвечнае Дрэва.
Але табе забывацца не трэба,
Што зелянееш ты
ад вясны да вясны
Чалавечымі пакаленнямі,
Што ў восень сваю яны,
Як лісты,
калісьці зялёныя,
Дол, пастылы да звону,
панікла
Укрываюць, каб ты не калела,
Каб не галела сукамі.
А прадвесне ўжо ніткі
На новае ўбранне табе сукае.

1966

* * *

I

Вочы твае
Нада мной узышлі
Сузор'ямі цішыні,
Сусветамі дабрыні,
Покуль ёсць яны —
Мне на зямлі
Светла,
            мама...

10.VI.1966

II

Цяжка запамінаю,
Як па-бацьку завуць
Маці друга.
Ці таму,
Што лішні раз
Хочацца вымавіць
Балючае
І жаданае слова:
мама?..

11.V.1974

* * *

Ад сівых гадоў,
ад дзядоў
Для мяне ашчаджона спадчына:
Песні жніўнай смутак удоў,
Мох зязюльчын,
гняздо курапатчына;
Сіні верас
і сіні дым,
Зоркі першай драбнюткая мачына,
Яры хмель
над ярам крутым,
Галубіная мова матчына.
Не згублю яе ў тлуме дарог,
Дзе маторам вясёла грукочацца,
Боязна мне ступаць на мурог —
Прытуліцца шчакою хочацца.
Хай мяне блаславяць у нябыт
Як свайго шалапутнага хрэсніка
І яго Яснавокасць
блакіт,
І яе Ласкавасць
бярэзінка...

1967

* * *

Паказала гай малады
І не хочаш мне адгукацца.
Як па першапутку сляды,
Па паляне лісты акацый.
Па паляне ходзяць лісты,
Па паляне ступае трывога.
Мы ўтраіх — восень, я і ты.
Пачакае да заўтра да рога!

Неспакойны заход ачах.
Не ад вечара стала золка.
Зазвінелі ў тваіх вачах
Цені дрэў і нясмелая зорка.

Ці не блізкія ўчуў халады,
Што пачаў маладзік заікацца.
І дрыжаць над намі сляды
Ацалелых лістоў акацыі.
Хай за Донам шумяць лясы.
Дзелім мы свой жаданы сорам.

...Пахлі вечарам валасы,
І падміргвалі грудзі зорам...

1967

ЗАІНЕЛАЯ УШАЧЧЫНА

Петрусю Броўку

Што хукаеш, раніца, рукі пакрэплі?
Ачахлым вугаллем па бальшаку
Снег лёгка вызвоньвае. Крэкчацца грэблі
Смачна, як сваццi пасля першаку.

Аглухлі бары ад зімовай сумоты.
Кігіканне кнігаўкі сніць сенажаць.
Алешнік?
А можа, аленяў суметы
Прыспалі?
З'інелыя рогі дрыжаць.

Збляднелы, стаміўся ў набегах па бераг
Завеі ўчарашняй адчайны прыліў.
Дымяцца вярбіны на вогнішчах белых,
Нібыта іх заяц-бяляк падпаліў.

Як зарыва, ўспыхне на вуліцах белых
Міліцыянера барвовы твар.
Спавіты вяроўкамі, белы кубелак
На белых развалках вязуць на базар.

Валёнкі не грэюць.
Кажэрка злубела —
На торг сабіралася цётка да дня.
Хоць вочы заплюшчы —
так холадна-бела,
І белыя-белыя вейкі ў каня.

Пытаецца аб надзеле ў нядзелі,
Ці многа ёй выдзеляць сонца,
зямля.
На яблынях галкі азябла датлелі.
У чорных праталках бяроз аралля.

Базар не чакае —

пасёлку не спіцца,
Дзень ціха ступае сцяжынай глухой.
І ластавак гнёзды,
нібы рукавіцы
Забытыя, стынуць пад белай страхой.
Пад полазам белым,
з'інелай падковай
Галінкай азяблаю
крохне —
хрусь,
Як яблык,
крамянае
і хрупаткое
Слова
марознае:
«Беларусь».

1968

* * *

Івану Бурсаву

У лес прыціхлы
ноч уваходзіць зноў,
Вядзе за сабой страх паганскі і лесуноў.
Возера на прагаліне па вачах разане —
Ад зары гарачае,
дагарае на кожнай сасне.
П'яны ад багуну, ступаю за страхам услед.
Можна на момант забыцца
на свет
Далёкіх планет.
...Бары знікаюць,
уцякаюць вадзянікі.
Бабры ўцалелыя плачуць
ля перасохлай ракі.
У дубоў векавых адстае ад цела кара.
І поўня на небе стыне
апошняй слязой бабра.
Планета над прорвай сусвету
вісіць, як над студняй вядро,
Ад адчаю ядзернага
халадзее ядра нутро.
Я запаведнік зрабіў бы,
дзе б жылі вясновыя сны,
Вадзянікі і чэрці, русалкі і лесуны.
Нашчадкі некалі вернуцца
з самых далёкіх шляхоў,
Чыстыя ад пылу зямнога
і ад зямных грахоў,—
Ім будзе незразумела,
што такое зялёная цішыня,
Адкуль была ў сэрцах прапрадзедаў
наіўная дабрыня?..

1968

СМЕРЦЬ ІГРУШЫНЫ

Упала з пагорка
галавою на захад,
і асірацела
                    роднае котлішча —
Верасовачка.
Патухла
майго маленства
                              зялёнае полымя.

Калі я ў калысцы плакаў,
прынёс яе з лесу бацька
і папрасіў,
                    каб шумела
                                        мне
                                                  ля акна.
Не стала хаты,
бацька дамоў не вярнуўся,
а яна
так і не зацвіла
                              ні разу.

Вартавала мае гняздо,
стамлёныя выраі
адпачывалі ў яе на плячы.

І толькі зусім нядаўна
наспытаў я першы гарчак
(не быў і ўепамін салодкі).
...Я так хацеў сёння
                              ўчуць яе шум.
Няма ігрушыны —
упала галавою на захад.
Жыта пажалі:
                    куды ні зірні —
іржышча,
сарамлівыя пчолкі,
нахрапісты свінакроп,
бяссмертнік (яго бабуля Маланння

звала хораша «цьмян»),
над галінамі некалькі каласкоў
(ледзь дакрануўся — пырснулі слёзы)
і засохлыя гарчакі.

Начлежнікі некалі
                    разводзілі вогнішча,
і не вытрымала сэрцавіна.

Здымаю шапку
перад патухлым
                                        полымем.
Адзін валун у латоцы
даляжыць да другога
                              ледавіка.
Калі ён і зазелянее,
дык толькі ад моху.

Бывай, ігрушына,
бывай,
          зялёнае полымя...

1968

БАГАТАЯ КАМАРОЎКА

У жонкі
ахвотна камандзіроўку
Бяру я ў нядзелю
на Камароўку.
Вароты склыгочуць.
Ні шуму, ні даўкі.
Яшчэ, заінелыя,
стынуць прылаўкі.
На іх дагараюць
пад стогн галубіны
І кропу прадвесне,
і прыпар рабіны.
Агонь языкаты у бочках жалезных.
Люблю, Камароўка,
тваю незалежнасць!
Тут з даўніх часоў
аддаецца даніна
Законна» павагі
рукам селяніна.
...Таргуюцца з дзядзькам,
гуркі паспытаўшы,
Манументальныя капітаншы.
Паважная дама,
На ўсмешкі скупая,
уважліва бульбіну калупае.
У чарзе неспакойнай
становіцца першай,
Забыла, што сніла сябе
міністэршай.
І лысыя двое,
былымі чынамі,
Стаяць за лабатымі качанамі.
На качарыжцы
дзяўчына так лоўка
Цану вызначае
хімічным алоўкам,
Нібы ў працвярэзніку
нумар па пятцы.

Чарга падыходзіць —
няма чаго пяцца.
Кавун нападоймішча —
хлопаюць хлопцы,
Ну, як пасля ванны малому
па попцы.
Старая мяняе
рубля каляжанцы.
Тавар свой расхвальваць
азербайджанцы.
Гранаты ляжаць сцежалела,
барвяна,
Нібы капшукі,
што грашыма напханы.
На Усходзе
нялёгкая праца ў мужчыны —
Не разагнеш над прылаўкамі спіны.
Успыхвае шалік
у негра на шыі
Агнём,
што на дрэве не датушылі.
...З Малдовай
іскрыстая дружба старая!
І я ў мітуслівым натоўпе
ныраю.
З дарогі знаёмай
нікуды не збочыш.
Густое, заспанае
цэдзіцца з бочак
Бычынай крывёю
віно маладое.
Хвала
вінаграднаму сырадою!
Манеты выслізгваюць
хітрай луской,
Кішэнь стала лёгкай,
а шклянка — цяжкою.
Каторая шклянка,
ніхто не пазнае,
Не выдасць ні бочка,
ні восень пазная.

Нясмачная бульба —
куплю ў магазіне.
Чаго баклажан
нос паказвае сіні?
Прапала кароўка —
навошта вяроўка?
Нашто мне авоська,
скажы, Камароўка?
...Праспект павузеў,
ды адбыта радоўка,
На сёння
закончана камандзіроўка!

1968

НЯНЕЧКІ

За гарадской прапіскаю
Вы ідзяцё ў нянечкі.
Вас у пад'ездах ціскаюць,
Салдаты просяцца ўаначкі.

Вас на алейках сватаюць,
Кахаюць у сціхлых скверыках.
Смяюцца піжоны цыбатыя
З «произношения скверного».

Дзябёлыя вы, як пранікі.
Цвітуць вашы вочы лубінам.
Вясною, як бульбінкі раннія,
Насы кірпатыя лупяцца.

І песню, што жала, бабіла,
Ішла басаНож за баронамі,
Удовіны ночы бавіла, —
Ціха спяваеце, нібы забаронена...

1968

* * *

У звечарэлай цішыні
Паверыць снегу хрупаткому,
Глядзець на сонныя агні —
І не зайздросціць анікому.

Згадаць, нібы далёкі сон,
Слупоў здранцвелых перагуды,
Пагляд спагадлівых акон —
І не спяшацца анікуды.

Забыць згрызню турбот пустых,
Успомніць,
Што табе за трыццаць,
І шкадаваць,
Што гэты міг
Не зможа болей паўтарыцца.

1968

* * *

Свет захлынаўся ад святла.
Ступаў я ў твой гарачы след.
Была вясна,
І ты была.
Як снег, кіпеў вішнёвы цвет.

Не ведаў я ні звад,
Ні здрад.
Сузор'яў распазнаў сакрэт.
Твой смех звінеў,
Яснеў пагляд
Вясновы,
Як вішнёвы цвет...

Мой дзень асеніцца ў журбе.
Ліст зжоўклы — ў забыццё білет.
Гукаў вясну,
Гукаў цябе.
Як снег, апаў
Вішнёвы цвет...

1969

* * *

Раённыя аэрадромы —
Заложнікі неба пагоднага...
Паветраныя паромы
Надхмар'е злянела пагойдвае.

Высока ўзлятаюць стракозы —
З аэрафлотам дражняцца.
Пасуцца бязрогія козы —
Каровы малалітражпыя.

Раённыя аэрадромы.
Мокнуць спакойна дровы,
Запашаныя самой
Дыспетчарскай строгай
Зімой.

Дзядзька гасцей праводзіць,
Валачэ чамадан з «данінаю».
Пахне яблыкамі пад восень.
Зазімкамі — свежанінаю...

Кабета цярэбіць касынку
(Адразу не супакоішся),
Ляціць на хрэсьбіны к сыну,
Уніз пазірае з бояззю.

Воблакі, як успаміны...
Матор, як конік, пілікае...
...Самалёт з той паляны
Сына
Вёз на Зямлю Вялікую...

1970

* * *

Валі

Я твой нявольнік,
Твой прыгонны,
Я вольную ў цябе прашу.
Адчайнай радасці адхоны
Я снегам смеху спарушу.

Для іншых —
Вагі раўнавагі!
З вар'яцтвам,
Сэрца, парадні.
На паншчыне тваёй увагі
Гарбець абрыдла дзень пры дні.

Упартага чакання хвалі,
Прылівы міру ці вайны,
Мяне ўсяго спаласавалі
Твайго дакору цівуны.

Ці ж мне
Маліцца па старое,
Чакаць,
Каб толькі ён не знік,—
На небе здрадлівым настрою
Тваёй усмешкі маладзік?

Імчыце,
Вольнасці фургоны!
Лашак тугі траву скубе.
Я твой нявольнік ,
Твой прыгонны.
Нашто мне воля
Без цябе?!

1970

* * *

Навука рукае
Лаўсан і лён.
А шыбе па сэрцу —
Галінкі скробат.
У колбе
Зачынаецца эмбрыён...
Пакуль што
Яшчэ паслухмяны робат.
У лядоўнях пацее лёд.
Цёпла ад аралі.
Лысіны цёплых калод
Жывіца зрасіла.
Вар'яцее Клод,
Лётчык Ізралі,—
Хірасіма!

У мастакоў
Спалены кіламетры
Мастоў і масткоў.
А крытыкам трэба
Касмічная мерка.
Бунтуе Еўропа:
— Уцечка мазгоў! —
Амерыка.

Жмурыцца
Спелымі сотамі воск.
Босы бярэзнік
Да возера выбег.
А ў небе,
Нібыта планеты ўскрыты
Клубіцца
Атамны выбух...

1971

ТРЫПЦІХ УШАЧЧЫНЫ

1

Пацягнуўся певень,
выгнуў зацёклую шыю і
таропка крыламі залапатаў.
Так разведняк
пасля бурнай начы ляпае
сябе па кішэнях,
спадзеючыся знайсці на піва.
Мнагажэнец і валацуга,
пявун галаву закінуў,
каб песняй, сівейшай
за туманы, уславіць
наложніц, і грэбнем
гарачым, як цыркуляркай,
неба распалавініў —
сонца з захмар'я выпала
костачкай пераспелага персіка...
Уласнага голасу
не можа наслухацца
певень, хваліцца,
што сонца вызваліў,
і сам сабе пляскае.
Ну што ж, няхай пацешыцца,
покуль ягоным крылом
прыпечак не замятуць
пасля таго, як засмажаць
яешню для госця...
Сінічка пасялілася ў садзе,
сінім званочкам звініць:
— Ці ты спіш, ці ты спіш?..
Уставай, уставай!..
Белы ручнік
перакідваю цераз плячо
і, як сват маладых,
вітаю:
Сонца і Раніцу.

2

Сені расчынены.

Стаю на парозе. Бяруся
рукой за вушак. Выхінаюся.
З гнязда пад страхой
вытыркнуўся падлётак.
Здзіўлена на мяне паглядзеў
вялізным,
спалоханым вокам.
Яшчэ імгненне —
пырхнуў,
у бульбенніку знік.
Вярнулася ластаўка
і пытае:
— Вы не бачылі, дзе мой
неслух?
Ды тут спахапілася:
— Даруйце,
вылецела
з галавы,
што па-ластаўчынаму
не разумееце...
Хацеў запярэчыць —
няма... паляцела...
Толькі гранёны келіх —
цвет гарбузоўніка — ціха
пазваньвае,
У ім прасвечваецца
калматы заклапочаны
чмель...

3

Якія толькі стагоддзі
цябе не хрысцілі
ў сваіх Дняпрах, а ты
язычнікам
так і застаўся,
Човен.
Каб сустрэліся пальцы ў малітве,
ты рукі выцягнуў перад
сабой,
славячы бога вады,
перш чым нырнуць у хвалі.

Стары паганец,
сцісні прасмоленыя далоні
і мяне напаі з прыгоршчаў...
Не пускаюць на волю.
Прыцуглены, ты мокрым носам
торкаешся ў крыссе зялёнага берага...

1972

БЯРОЗА З ЛІСТАМ ГАВАРЫЛА...

*

Веюць ляскай
Вятры заходнія.
На яблыні майскай
Шпак заходзіцца.
Сплылі,
як крыўды,
Зялёныя крыгі.
Шпак
з асалодаю
Сушыць крылы.
Вяз зацвітае
Цветам спалоханым.
Дом на ўсе дзверы
Уздыхнуў
з палёгкаю.
Сцежка да кладак
Травой
пазначана.

...Дзень добры,
мама!
Паклон,
Ушаччына...

*

Што смуцен,
родны бор?
Даўно цябе не бачыў.
Ну, як твой смалазбор,
Падсочаны бядача?

А дзяцел хай дзяўбе,
Тут клопат невялікі —
Выслухвае цябе,
Як калгуць, для прылікі.

І захлынае дух
Малiннікам гарачым.

Мы зноў з табою ўдвух.
Цяпер мы болей бачым.

Да сівізны змала
Згадаў свае шляхі я.
І сочыцца смала
У набіркі глухія.

Цецеруку-царку
Хай такавішча сніцца.
А я згадаў царкву
І тую ашчадніцу.

Цяклі так медзякі,
Цяклі на адбудову.
Званы, нібы дзякі,
Пабомквалі часова.

Цякла смала,
Цякла
У набіркі нявінна.
Была царква,
Была,—
Засталіся руіны...

Ты нервы ўсе напні,
Як трэба перад сконам.
А потым
Будуць пні
Ахоўвацца законам!..

...Дакорам не крану,
Падзякай не зазначу,
Што дошак на труну
Для маці даў, зямляча.

Згарбела баразна.
Навек засмяглі губы.
Над ёй шуміць сасна —
Дачка твая, мой любы.

Ты з лёсам не хітрун,
Вяшчун зялёначубы,
Паменей ведай труп,
Часцей кладзіся ў зрубы!..

*

Падае,
Падае лісце...
Час — малады нігіліст.
І сам ападу калісьці,
Як пераспелы ліст.

Адсякае далоні
Клянам
Лістабой,
А калі нам
З табой
Сустрэцца там,
Дзе сустрэч няма,
Дзе не выгукнеш нават:
— Ма...
Мама,
Не скажаш
«Сынок»
Таксама.

...Без просу заходзіла
Восень у сені.
Я помню голас
Песні асенняй:
«Бяроза з лістам
Усю восень гаварыла:
— А мой лісточак,

А мой зялёненькі,
Ты ж мяне пакідаеш...
— Нябось, бяроза,
Нябось, белая,
Я к табе вясной буду,
З табою шумець буду,
Цябе зяляніць буду...»

...Сёння.
Было гэта ўсё
Калісьці...
...Падае лісце...

*

Прамень,
Гасподу займай!
Дзень саманасам падрос.
Сонца на лета,
Зіма —
На мароз.

Зімовы сонцазварот
Сонцу дае правы.
За справу бярэцца
Год...
Закасвае рукавы.

Рупіцца
Юны год,
Год без цябе другі.
Год
Маіх злых нягод,
Год
Спалынелай тугі.

Мама...
Пад сэрцам лядзень.
Мама...
Тугу не суроч.

Мне
Самы кароткі дзень.
Мне
Самая доўгая ноч...

*

У выдмах захмарных
Завея ведзьміцца.
Змрок выплывае,
Нібыта з нябыту,
І поўніць коўш
Вялікай Мядзведзіцы,
А коўш высока
Палярнай зоркай прыбіты.
Праз ноч усю доўга
Долу
Хіліцца
Коўш,
Каб выліцца
З вышыні
У мяккі кош
Досвіткавай цішыні.
Змрок агортвае
Магілу тваю
і маю душу.
Таю
Крыўду агорклую,—
Ніяк яе не задушу!
Змроку адчаю майго
Балюча карэць.
Накашшана так на вяку.
...А ў нашай хаце карэц
Вісеў на драўляным суку.
Мы чэрпалі
          з вядра нетаропка
Маладзічкоў ільдзінкі
Дзінькія
І зорак кроплі.
Ды болей
          карца няма ўжо,
І цвік драўляны зламаўся.
У студні памяці
Вада ўспамінаў
                    ледзіцца.
А коўш Вялікай Мядзведзіцы
Вісіць трывала —
Палярная зорка

Трымае...

*

Абнашчылася вясна
Дожджыкам млістым,
Свістам.
Шчадрэе вясны казна
Гоманам зялёналістым.

Дзумкае хрушч-нелюдзім.
Гром справіў
Зялёныя ксціны.
На ганку з мамай сядзім.
Зімовая ў мамы хусціна.

На ганках
Драмалі суботы.
А наш
Пераступалі турботы.
На людскіх
Гавелі нядзелі,
На нашым —
Зрэдчас сядзелі.
Дзумкае хрушч-нелюдзім.
Трывожна з мамай сядзім.

Кажа,
Не ўзняўшы воч,
Здаецца,
Сябе не чуе:
— А нехта ж
Першую ноч
На могільніку пачуе...

*

Спіць могільнік
У духаце.
Хто часты дождж разленіць?
У нагах матулі зацвіце
Разгублены ядленец.

Абначаваць на паплавах
Грамам за ціхай рэчкай.
І матылёк у галавах
Усхліппе
Кволай свечкай.

Касой зазвоніць сенакос,
Ад палыну прагорклай.
І жылкі сінія стракоз
Заб'юцца над пагоркам.
А восень дагарыць
Датла —
Чакай завейных чаіц.
Вачніца ўпалая дупла
Напоўніцца адчаем...

*

Шчодры голас твой
Чуў паўсюль я,
Баравін ушацкіх
Зязюля.

Што ж ты сёлета
Зычыш мала
У дзень нараджэння мамы?

Невяліка
Тваё вялічча.
Ты гадоў
Нават тых не злічыш,
Што забрала
Бяда-пабіруха,
Што адкрала
Чорная скруха.

А гадоў тых
Было замнога
Не за морамі,
Не за барамі.

Не схацела дзяліцца са мною,

Мама
Гора з сабой забрала.
Мама звала цябе
Кукулка...
Мякка сцелеш ты,
Спаць ёй мулка.

...Грабовы дошкі
Сціснулі ножкі...
Сырая зямля
На сэрца лягла...

Сляза гаручая
Пяску адчаю
Намые.
Песня сірочая
Не адчыніць
Дзверы нямыя:
Няма ў іх клямак.
І няма тых крамак,
Дзе прадаюць мамак...

Хатуль свайго смутку,
Болю
Забіраюць матулі
З сабою.
Нам яны пакідаюць
Свет белы,
Каб зязюлі гады
Нам
Лічылі.
Зямля наша пагарбела
Магіл хатулі
За плячыма...

1973

АДАМУ МІЦКЕВІЧУ

Litwo! Ojczyzno moja! ty jesteś
jak zdrowie...
Adam Mickiewicz

Паэты нараджаюцца ў карчме,
Каб іх пасля
Аплаквалі саборы.
Выгнанніку
Не ў спіну вецер дзьме,—
Ён носіць
Край абражаны
З сабою.

Хмар вырай
Свіцязі слязу страсе,
Як пава з песні,
Што праз сад ляцела.
На саркафагу ружы,
У расе,
Паэту —
Не пыхлівасці злюцелай!

Маўчы, ўсыпальня каралёў...
Вякі
Прыціхлі
Над геральдыкай нямою.
Спытае нехта:
— Быў пароль які,
Калі пісаў паэт,—
Ojczyzno Moja?..

1973

ХЛЕБ

Жыццю й жытлу дало аснову жыта.
Абжыты — значыць, каласіцца стэп.
Вязьмо — нібыта вечнаеці арбіта.
Завязваецца зерне не з хвалеб.
Дарога промнем коласа прабіта
Да зор праз небыццця настылы склеп.
Бярэцца працай з хлебароба мыта.
Біў на таку свой лоб спрадвеку цэп.

Калоссем горб абвіт, зямля спавіта.
Надзённы хлеб — патрэба ўсіх патрэб.
Гірсу не варта прасяваць праз сіта.
Ад сонца сейбіт слеп, ад золі крэп,
Каб з родных ніў на стол лёг самавіта
І думкі дніў, як праца, члены хлеб!

1974

ВЫКЛАДЧЫЦЫ РОДНАЯ МОВЫ

Выкладчыцы роднай мовы,
Настаўніцы сельскіх школ,
На вас
І каровы,
І дровы,
Нагрузак няўдзячных
Падзол.

Падставіць гатовы
Плячо вы
Пад зруба вянец цяжкі.
Нясеце
Наказ Ільічовы
На мове вякоў
У вякі.

У кожнай хаціне —
Вы дома.
Жыццё ваша ўсё на вачах:
Любому вяскоўцу
Вядома,
Што ў печы ў вас,
Што на плячах.

Люстэрка?
Калі ў яго глянуць?
Клапоты,
Турботы
Штодня...
Каравыя рукі сялянак
І ўзнёслых вачэй чысціня...

1974

* * *

У зажураным садзе
п'юць сінічкі гарбату.
Звоняць лыжачкі
ў ценькія сценкі шклянак.
Зноў адзін пакідаю
матчыну хату,
Ганак самотны,
журботны рапак.
З утрапёным даверам
гляджу навакола:
Серп сагнуўся,
ржавее пагбаная міска...
Надпіс прыгадваецца
на браме касцёла:
«Ціха, Бог блізка...»

1974

* * *

У летняй песні
трава мяккая,
Вяснянцы хапае
шчымлівага жалю.
І ў цёмным лесе
мядзведзь рыкае,
Мядзведзь рыкае,
дзевак пужае.
Трубяць алені
ў шлюбным маленні,
І цецярук-лапатун балбоча.
А салавей на дзевятым калене
Зайшоўся,
плюшчачы ў стоме вочы.
Ды пушчу схавае
кончык указкі
На карце планеты,
зялёнай калісьці,—
Мядзведзь і алень
падаліся ў казкі,
Птушкі і песні
не ўсе звяліся...
Век атамны,
маеш усё на прыкмеце.
Табе даволі
зялёных пошлін.
Няўжо чалавек
панясе па планеце
Свой голас,
як вугалёк апошні?!.

1971

АНДРЭЮ ВАЗНЯСЕНСКАМУ

Беларусь захлынула й цябе,
Як замова,
Вяснова й зімова.
Слухай жа:
У крынічнай журбе
Журыцца
Беларуская мова!

Слоў сузор'і
Ласкава крані —
Не пачуеш папроку, пярэкі.
Мове роднай маёй карані
Вымывалі
Славяншчыны рэкі.

Быццам дыхае глыбіня,
Толькі ўслухайся:
                    пушча,
                    пашча,
Пошапт шчэбету —
                    шпачаня.

Не бывае
Мовы прапашчай!
Я, Андрэй, прыкінуў:
Калі б,
Ці, па-руску кажучы,
                              если
Не варочаў ты слоўных глыб,
Ты абраў бы пасаду цеслі.

Воку востраму —
Востры склюд!
Прасмалілі б жывіцай трэскі.
Праступаюць вякі
Праз хлуд:
Чысціня нашых моў,

Як фрэскі.

...А лаўжоўе звязуць вазакі,
Толькі б полымя
Добра шугала!
Ты ж пісаў:
Віцебскія васількі
Захлынулі сінечай Шагала.

Іншаму апяваць зару б,
Іншы любіць
Жарству гравеек.
Ад разваг
Белавежы зруб,
Як і ў Мураме,
Муравее.

Не зглушыла свирели
Дрэль.
Антысвет
На прыгоды прыгодны.

Добры дзень,
Антыскептык Андрэй —
Рускай мовы вялікі прыгонны!

1974

ВЁСКА

Не расшчодрыцца,
Не раздабухаецца —
Вёска скупая,
У ногі нікому не бухаецца,
Піцуе з відна да відна,
Вайна не вайна —
Веска не адступае,
Адступаць няма куды.
Прымакамі
Урадлівыя дні з праснакамі,
З прысмакамі.
Спрадвеку драўляная,
Як і дрэвы, ў зямлю ўрасла.
Жыве яна
З хлебадайнага рамяства.
Не да прыхарошвання,
Не да хараства!
У вёскі такая
Сялянская ўхватка:
І пралля, і ткалля,
Ратайка й салдатка.
Град бобам,
Пот — градам.
Травеюць грады.
Пакуль з горадам
Грані сціраюцца,
Прахопліваецца ўранні
Дацямна стараецца.

1974

З ГАРЫ

Цяпер —
Ці ў радасці згары,
Ці счахні ад адчаю,
Адчуй адно:
Ідзеш з гары.
Твой смутак залачае...

Ужо заняўся веташок
На макаўцы віхрастай.
Забудзь стажок і муражок
І у сад чужы не шастай!

І сам сваім гадам
Гадзі,
Яны — як тыя госці.
А вёскі ўсё часцей,
Глядзі:
Пагосцішча,
Пагосце.

Яшчэ тваю сасну
Піла
Не кроіць на цалёўкі.
Узмах вясла,
Узмах крыла.
Чакае ўзмах рыдлёўкі...

Зняверцу-роспач пратуры:
Азёрна,
Борна,
Гойна!
Далёка бачыў на гары —
Ідзі з гары спакойна.

1974

ІСНАСЦЬ

Міколу Грынчыку

У чым жа існасць існавання,
Суседства з існасцю — быцця,
Быцця свядомага — жыцця?

Здагадак чаўнакі снавалі,
Саткалі капу забыцця,
Каб захінуць ёй
Шлюбны ложак,
Вясельны і хаўтурны стол.
Сагрэлі ўзор давер валошак
І снег, што ўснежыў вечны дол.

Ці ўзважылі зямлі патайнасць
Рыдлёўкі даланя,
Лямеш?
Пакуль жывеш,
Датуль пытайся.
Пытаннем сутнасці жывеш...

1975

ПАД ВЕЧНЫМІ СОСНАМІ

Мана вясновай гаманы
Не ашукае болей.
Спыніўся твой адлік зямны,
Перажагнаны болем.
Мой цень —
Працяг тваёй вярсты.
Не вечны ён таксама.
Цяпер мяне чакаеш ты,
А я старэю,
мама...

1975

* * *

Гатова ад веснавой красы
Сэрца жаўранкава разарвацца.
Безабаронна знікаюць лясы —
Даверу зялёнага рэзервацыі.

На бровы часу адчаю дах
Насоўваецца няўхільна.
Глушэюць вёскі,
А ў гарадах
Перанаселеныя магільнікі.

Ірвецца трос,
Што ад зор да рос.
Смех непадкуты
Даволі коўзаўся.
Папрок былы:
«Ці ты ў лесе рос?» —
Будзе гучаць як:
«Залётаўся ў космасе...»

1975

* * *

Замоўкне ён,
Замілавання дрозд,
І папярхнецца даўкаю журбою,
Калі ты сам адчуеш
Свой узрост,
Свой даўні доўг
Перад самім сабою.

І толькі
Клопату вясновы шпак
Ласкава дасць табе
Адчуць да рэшты
Пяшчоты прысмак
І адчаю смак,
Пакуль ты
На вышэйшы сук дзярэшся...

1975

ТЭСТ ПАЦВЕРДЗІЎСЯ

Як толькі пачаў я «конікаў пасці» —
Абапірацца на локці
без дапамогі мамы,
Быў апрабаваны ўпершыню ў жыцці
Сялянскім тэстам,
Старажытнейшым самым.

Мае заняткі і схільнасці
Былі правераны
Без асаблівых хітрыкаў так:
Перада мной паклалі
Кавалак паперыны
І толькі што выцягнуты
з катла бурак.

Да чаго пацягнецца ў малога рука,
Лёсам такім будзе ён залучоны:
Араты, сейбіт —
Да бурака,
Да паперыны —
Чалавек пісьменны, вучоны...

Я да бурака пацягнуўся,
Паразважаўшы крыху,
І распагодзіўся бацька ў паглядзе.
Ён мне паказваў,
Як мужык атрасае саху
І як барсук дзяцей сваіх гладзіць...

Пацвердзіўся тэст:
З відна да цямна
Ару я даволі
І сею ўволю:
Насенне чорнае,
Белае поле.
Што родзіць не густа —
Мая віна!

1975

* * *

Рукі заломвалі скразнякі.
Слухаў я,
Цішы палоннік,
Бяссоннік:
Плакалі ў ціхую ноч цягнікі.
Білася кропля
Аб падакошіік.

Вочы світалі твае нада мной.
Пальцы спагады перапляліся.
Трызнілі д'яблы даверу маной,
Шалу анёлы стаіліся ў высі.

Ласка твая,
Як праз пальцы ручай:
То апячэ, то сцюдзёна заные.
Не прыручыць іх,
Як ні прыручай,
Дзве недаткнёнкі —
Дзве дзічкі лясныя.

Ціша хмурынкай найшла праліўной.
Неба спрыяла нейкім там вегам.
Пахла адлегласць
Адлегай, вясной.
Снежань не мог
Адкупіцца снегам.

Прэч асцярога пайшла нацянькі.
Золак займаўся —
Адчаю паклоннік.
Вылі ў працяглую ноч
Цягнікі.
Білася кропля
Аб падаконнік...

1975

* * *

Печаль моя светла.
А. С. Пушкін

Жытло маёй душы
Заселена табою,
Святло маёй тугі
Зацеплена табой.
Святла не патушы,
Бо ўцёмначы абое
Абралі шлях даўгі
З адвечнай варажбой.

Настрою б не ўрачы
Твайго, нібы прыбою,—
Каб згода не сплыла,
Як па вадзе кругі.
Світае мне ўначы,
Я высветлен табою.
Не пакідай жытла,
Святло маёй тугі...

1975

* * *

Нам перадаць імкнецца час
Усе свае прыкметы,
Пакуль пад сонцам
Круціць пас
Ганчарны круг планеты.

1976

АРГАНАЎТЫ

Плылі спрадвеку пехатою.
Пагляды лашчыла руно,
Жаданае і залатое —
Рупела рунь...

Сахі стырно
Трымалі моцна.
Заплывалі
За вечаровы небазвон.
Люлялі арганаўтаў
Хвалі
Перастаялых баразён.

Карэц каравай даланёю
Трымалі
Працы каралі.
Рабілі з небам іх раднёю
Крутыя крылы араллі.

У полі сеялася заўтра.
Кляліся небу перуном
Ушацкіх гоняў арганаўты,
Зямля рунела ім
Руном.

1976

МАЛЕННЕ ДА ТВАЙГО ХАЛАЦІКА

Дзе зор,
Дзе радзімак галактыка?
Малю ў вечаровым запале,
Каб гузікі ўсе з халаціка,
Як знічкі,
З твайго апалі.

Вяселле ў нас паркалёвае.
Хай іншым —
Нуда залатога!
Тугу на зямлі ўсталёўвае
Вянчальнай сукенкі тога.

Як досвітак,
Пеўнік хахлаценькі,
Клапоты абудзіць гарласта;
Хай гузікі на халаціку
Узыдуць
І густа,
І часта!

1976

* * *

Прагінаецца мост
Памяці ледзяны:
Быццам вершыць
                    кругі
                              апрамецця,
Мой узрост
Паўтарае гады вайны —
Сорак першы,
                    сорак другі,
                              сорак трэці.
Пераможны застаць —
Сорак пяты! —
Хачу.
Недалёка мой
Сорак чацвёрты, мінны.
Я дарэмна крычу
Часу, як сурмачу,
Каб мае не будзіў
Прыпаміны.
За сябе я цяпер
Ці за бацьку жыву?
Трыццаць пяць яго
У пушчы блакаднай.
Час заўчасна таму
Снежыць мне галаву.
Бацькаў боль —
Ён са мной блукае.
Дзе адстану ад вашай,
Гады,
Чарады?
Даляцець бы
Да шасцідзесятых, раскутых!
Быццам порах бяздымны,
Туман малады.
І штыкуюць
Пражэктары
                    смутак.

1977

РЭКІ МАЁЙ ЗЯМЛІ

Не ўцякаюць з зямель, якія спакон
Яшчэ ручаінамі імі асвоены,
Дзе разгалінаваліся,
Непадуладныя ліху,
Не наравяць памяняць імён
І веры паганскай сваёй яны.
Застаюцца да апошняга ўздыху —
Да перасыху
Балтамі ці славянамі,
То рахманымі,
То раззлаванымі.
У вірах затаіўшы жаль,
Напамінаюць забыўлівым рэкі,
Што па іх ляжаў
Шлях «з вараг у грэкі».

Ім астабрыдлі
Без меры
Іхныя злыдні:
Заклятыя
Місіянеры
Меліяратары,
Што маюць падчас
Звіліну-думку —
І тую прамую — адну,
Таму, няйначай,
Схільны яны
Рэкі ўсе ўбачыць
Канавамі, выцягнутымі ў струну.
З прынцыпу простага,
Нібы да патопу яшчэ мелі рацыю
Апосталы
Меліярацыі.

Ды свой характар
У каранёў узялі
Рэкі маёй зямлі.

Як іх пі спрамляюць,
Упарта — паганцы —

Пятляюць,
Кружляюць
І выгінаюцца!

1977

МАЙСТРА

Арлену Кашкурэвічу

Не мае права майстра быць шматслоўным,
Сам за сябе сказаць павінен плён.
З ім думка аб галоўным — і пяўлоўным —
Бяссонная, ідзе да схілу дзён.
Адносіць час удачу хісткім чоўнам,
Ледзь бераг мэты ў туманах відзён,
Ды празарэнне променем раптоўным —
І паратоўным — высветліць адхон.

Панура горбіцца адчаю строма,
І лашчыцца дагодлівая стома,
І цягне плыткія далоні плёс.
Не задаволена сабою праца.
Але абрысы набывае лёс —
І пачынае зноў на радасць брацца...

1978

ПАМЯЦЬ БОСЫХ НОГ

Ёсць памяць босых ног,
І ўеліся у яе
З ракі жыцця трыснёг
І жвір, што стому п'е,
Сцяжын перапалох
І ўпартасці жарства.

Парог
З усіх дарог
Сталіцай харaства
Ад першых крокаў стаў
Для босых хадакоў,
Не шкадаваў атаў
Спадманны луг вякоў.

Трыпутніку далонь
Гаіла боль бяды,
Шчымлівасці агонь
Бярог падзей сляды.

Хай памяць босых ног
Не страціцца нідзе
І на чужы парог
Цябе не завядзе...

1978

ВЯРТАННЕ НА КРУГІ СВАЕ

I

Сюды са спазненнем прыходзяць
Аўтобусы і анекдоты,
Тут рады выпіць любой нагодзе,
Чый ты і хто ты,
Тут пра цябе дакладна вядома:
Ты дома...

Задумаўся ўскрусе
І памаўчы ў тужбе.
Ты ўгору цягнуўся,
А дрэвы перараслі цябе.

Ты імкнуўся далёка,
Было дарог табе мала,—
А сцежка, якую вартуе блёкат,
Цябе перагнала.

Ты розум свой гартаваў
На дапытным агні
Пад скляпеннямі,
Столямі,
Пад застрэшшамі,
А роднае неба — зірні!—
Мудрэйшае.

Падаваўся ты ў шлях даўгі
Малады.
Як тыя стагі, з тугі
Пасівелі твае гады.
Адно яшчэ журба маладая
Ахвотна з табой выглядае
Свае маладыя сляды...

II

Мамы няма — шчырасці не стае,
Мамы няма — дні мае без яе
Суровыя, як астрогі.
Я мяняю дарогі

І цягнікі.
А раптам дарога нейкая,
Цягнік які
Некалі высненымі дымамі
Усё ж прывядуць да мамы...

А шумеў мне спагады лес,
Ды
Яго скарчавалі гадоў ратаі.
Раней я любіў ад'езды,
Зараз люблю — вяртанні.
Варушыцца недзе надзеі карэнне:
Мама сустрэне...

1978, Ушача

СВЯТЛО
(Ушацкае паданне)

Яны сядзелі каля агню,
Кармілі галодны агонь ламаччам.
І сын раптоўна схапіў галаўню,
І торкнуў, гарачую,
Ў вочы матчыны.

Усе былі ў першабытным стане:
Агонь,
І людзі,
І ноч у сутане.

Агонь ні на што не зважаў,
Балюючы,
Ды стала светла аслеплай начы
Ад крыку матчынага балючага:
— Сыночак, рукі не апячы!..

1978

ІЛОНЕ

Мая адзіная радня,
У цішы, гамане,
Дачушка, ты расцеш штодня
Трывогай ува мне.

А роспач за душу скрабе:
Каб добра ўсё было,
Каб не зірнула на цябе
Халодным вокам зло;
Ні крык, ні крылы наслання
Каб не ўраклі і ў сне.
Дачушка, ты расцеш штодня
Трывогай ува мне.

Будзь варта сонца, вышыні,
І даражы вясной,
І роднай глебе карані
Ты давярай адной.

Хай ліха й цень твой абміне,
Жыццём шумі ў жыцці.
Маю трывогу і мяле,
Дачка, перарасці!

1978

ДЗЯКУЙ!

Тым застоллям,
Тым пасцелям —
Дзякуй,
Дзе я гасцяваў,
Дзе начаваў,
Дзе сябе, як дома, адчуваў,
Дзе была падушка дужа мяккай.

Дзякуй тым стагам
І тым стажынкам,
Што хмялілі ночы мурагом,
Дзякуй тым снягам
І тым сняжынкам,
Ад якіх святлела ўсё кругом.

Дзякуй
Пакравам,
Дзядам,
Калядам,
Што чакалі з даўнасці мяне,
Ручнікам,
Ад сіверу каляным,
Чэснай крыўдзе
І нязлой мане.
Дзякуй той,
Ад ямінваспаватай,
Сцежцы спорнай у сваёй хадзе,
Што на гэты свет
Вяла з павагай
І на топ
Спакойна павядзе.

Не была вада з крыніцы даўкай.
Доля думкі вольнымі пасла.
Загадзя
Зямлі
Кажу я дзякуй,
Баючыся не наспець пасля…

1977

БІЯГРАФІЧНАЯ ДАВЕДКА

Рыгор Барадулін нарадзіўся 24 лютага 1935 г. У вёсцы Гарадок на Ушаччыне. У 1959 г. Скончыў БДУ імя У. І. Леніна. Працаваў у газеце «Советская Белоруссия», часопісах «Бярозка», «Беларусь», «Полымя», у выдавецтве «Беларусь», зараз — у выдавецтве «Мастацкая літаратура».

Першы верш надрукаваў у 1954 г. у газеце «Чырвоная змена».

Нізка вершаў «На зямлі цаліннай», якую паэт прывёз з уборкі першага цаліннага ўраджаю, была адзначана сярэбраным медалём VI Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў у Маскве (1957 г.).

Выйшлі кнігі паэзіі Рыгора Барадуліна: «Маладзік над стэпам» (1959), «Рунець, красавацць, налівацца!» (1961), «Нагбом». (1963), «Неруш» (1966), «Адам і Ева» (1968), «Лінія перамены дат» (1969), «Вяртанне ў першы снег» (1972), «Рум» (1974), «Балада Брэсцкай крэпасці» (1975), «Свята пчалы» (1975), «Абсяг» (1978); зборнікі гумару: «Дойны конь» (1965), «Станцыя кальцавання» (1968), «Няўрокам кажучы» (шаржы Міхася Лісоўскага) (1971), «Журавінка» (1973), «Прыпамсі...» (1977); кніжкі для дзяцей: «Мех шэрых, мех белых» (1963), «Красавік» (1965), «Экзамен» (1968), «Раскідач» (1969), «Ай! Не буду! Не хачу!» (1971), «Суровая вымова» (1976), «Што было б тады б, калі б?» (1977).

У перакладзе на рускую мову ў Маскве выйшлі зборнікі: «Целиноград» (1961), «Аист на крыше» (1966), «Избранная лирика» (1969), «Небо твоих очей» (1976), «Озеро у горизонта» (1979), на латышскай «Siena laiks » (1967), на кіргізскай «Азгыргыч» (1974), на эстонскай «Kas joehobu haigutab?» (1976), на ўкраінскай «Свято бджоли» (1978).

Вершы паэта перакладаліся на англійскую, нямецкую, іспанскую, польскую, балгарскую і на мовы народаў СССР.

Рыгор Барадулін пераклаў на беларускую мову п'есу Яна Райніса «Ветрык, вей!», кнігу выбранай лірыкі Федэрыка Гарсія Лоркі «Блакітны звон Гранады», «Выбранае» Сяргея Ясеніна (разам з Аркадзем Куляшовым), паасобныя творы Дж. Байрана, В. Шэкспіра, А. Міцкевіча, А. Пушкіна, М. Някрасава, Ф. Цютчава, Ул. Бранеўскага, А. Туманяна, А. Ісаакяна, П. Нэруды, Н. Гільена, Б. Брэхта, С. Нерыс, А. Вазнясенскага, Я. Еўтушэнкі, Б. Ахмадулінай, сучасных паэтаў Украіны, Латвіі, Малдавіі, Грузіі, Узбекістана, Польшчы, Венгрыі, Балгарыі.

Рыгор Барадулін лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР імя Янкі Купалы і прэміі Ленінскага камсамола Беларусі, узнагароджаны ордэнам «Знак пашаны».

ЗМЕСТ

Барадулін Р.

Белая яблыня грому: Выбраныя старонкі лірыкі. 1954 —1978.— Мн.: Маст, літ., 1979.— 176 с., іл. (Б-ка беларускай паэзіі).

У 1959 годзе ў выпускніка Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна Рыгора Барадуліна выйшаў зборнік вершаў «Маладзік над стэпам».

«Белая яблыня грому» — як бы падсумоўвае творчы набытак паэта за 25 гадоў яго працы ў паэзіі.

Б 70403—003 / М 302(05) — 79 118—79 Бел 2